

U znaku Katoličke Akcije

Opaska uredništva. Radi aktualnosti i važnosti predmeta, držimo, da ćemo ugoditi cijenjenim čitateljima, ako ovaj temeljiti i baš stoga odulji članak donesemo u cjelini. Pokaže li se potreba, članak će biti štampan i kao posebna brošura.

*»Nunc autem multa quidem membra,
unum autem corpus. — Mnogo je
dakle udova, ali jedno je tijelo.«*

I. Kor. 12, 20.

Bitno i nebitno u Katoličkoj Akciji.

P RVI preduvjet za pravilno razumijevanje — a prema tome i za zdravo primjenjivanje — Katoličke Akcije (KA) jest taj, da imamo uvijek na pameti, e su u KA dva elementa: jedan bitni, i stoga stalan i nepromjenljiv, a drugi nebitni i prema tome podvrgnut promjenama i raznim primjenama, kako već prilike i vremena zahtijevaju. Valja da ta dva elementa dobro i jasno međusobno lučimo: zamijeniti ih ili poistovjetiti moglo bi biti sudbonosno za sam život KA.¹

To nas međutim ne smije nimalo da začuđuje ili plaši. U tome KA samo slijedi primjer onog cjelokupnog organizma, kojemu je ona udo — Crkve. Crkva je uvijek ista i uvijek u razvijanju, uvijek dosljedna samoj sebi i uvijek široka, da se prilagodi najraznijim kulturama i najosebujnijim dušama narodâ. Bolje: ona je tako široka, tako nabijena životom, tako transcendentna, riječ u jednu — tako božanska i tako čovječanska, da se svi narodni geniji — pa i svaki pojedinac — u njoj snalaze kao kod kuće, njom se obogaćuju i oploduju, a da pri tome ništa ne gube od svoje osebnosti. Crkva je strogo jedna i jedinstvena, a u svom krilu nijeti i gaji najbogatiju raznovrsnost; poput klisure je vjerna i neumoljiva u čuvanju vječne Istine, a poput majke prisluškuje

¹ Govorimo ovdje samo o organizacijskoj strani KA. Logički bi trebalo ponajprije govoriti o dogmatskoj pozadini KA i o tome smo već u listopadu 1933. godine počeli spremati niz članaka, da iza toga predemo na organizacijske probleme KA po svijetu i kod nas. No, jer je sada ponajviše riječ o organizacijskoj strani KA, to nam se činilo uputnim izmijeniti red članaka. — Kasnije ćemo se vratiti na teološke osnove KA i na njenu historijsko-metafizičku pozadinu.

svakom kucaju povjerenog si čovječanstva; poput dubokog filozofa zamišljena je i nadvijena nad vječnu Istinu, da je što intimnije i što svestranije prodre, a poput vjernog seoskog učitelja uvijek je u mislima, kako da kruh Istine udesi umu i shvaćanju svoje dječice; kao Apostol je dosljedna i neumorna u tražanju za dušama, a kao apostolova ljubav gipka je i pokretna u prilagodivanju i traženju sredstava, da se duše dovedu k Ljubavi. Crkva, Crkva katolička — i ona jedina — uvijek stoji i uvijek napreduje, svuda je ista i svuda različita, uvijek stara i uvijek mladenački nova, uvijek promjenljiva i uvijek vječna.²

Slično je i s KA. Samo se kod nje običnoj promjenljivosti nebitnih elemenata pridružuje i njena razmjerna mladost, a mladi organizam po svojoj naravi znači — razvitak.

Što je dakle u KA bitno, ono, što je čini KA i bez čega ona prestaje biti takovom? Bitno je — kao i u svim ostalim stvarima — ono, što pripada njenoj definiciji. Ona ima tu veliku prednost, da joj je definiciju formulirao sam Kristov Namjesnik, njen glavni Pokretač i Osnivač, Pijo XI.: KA »jest sudioništvo lajkata u hijerarhijskom apostolatu Crkve«.³

² To je jedna od tako bitnih i isključivih osebina katoličke Crkve, da su veliki geniji na pr. Newman i Solovjev baš u tome upoznali njen božanski i univerzalni značaj. Snažnih je stranica o tome napisao pronicavi oxfordski obraćenik u svome djelu: *An Essay on the development of Christian doctrine*, London, James Toovey 1845., a najjači slavenski genij prošloga stoljeća s bolnom ironijom poređuje tu divnu vitalnost i pokretnost Kat. Crkve s ukočenom beskrvnošću pravoslavlja i njegovim okamenjenim oblicima, koji neprestanom životnom razvitku ostaju tuđi, jer nerijetko zamjenjuju bitno s nebitnim, slovo s duhom. Vidi na pr. Solovjev: *La Russie et l'Eglise universelle*, pogl. I., *O duhovnoj vlasti u Rossii*, *Sobranie Sočinenii*, Svez. III, str. 260 — 320, *Kak probuditi naši cerkovnja sily?*, *Ibid.*, svez. IV, str. 178 — 181., Izdanje udruženja «Obščestvennaia Poljza», S. Peterburg; *Čtenia o Bogočelovečestve*, Čtenie vtoroe, str. 14, *ibid.* svez. III.

³ Latinsku riječ *participatio* prevodimo »sudioništvom«, jer ovo znači više od »suradnje«. Kat. Akcijom svjetovnjaci bivaju uistinu *dionicima* hijerarhijskoga apostolata, prvo zato, jer ih hijerarhija *delegira* na to, da budu nastavak njenoga apostolata, a drugo stoga, što hijerarhija i njen apostolat nije svjetovnjacima iza primljenih sakramenata — osobito sakramenta potvrde — nešto izvanje, nešto strano. Ta je distinkcija kod svih teoretika danas primljena, samo je svi dovoljno duboko ne obrazlažu. O predmetu je vrlo jasno pisao O. Dabin, *L'Apostolat laique*, str. 79—84.; Msgr. Civardi, *Manuale di Azione Cattolica*, sv. I, str. 20 ss, i 70 ss. Msgr. Pizzardo u *La Vie catholique*, 13. XII. 1930. — A. Hayen S. I., *Les laïques sont-ils de l'Eglise?*, *Nouvelle Revue Théologique*, décembre 1931, str. 900-901. — O tome više, kad bude riječ o teologijskoj strani KA.

Glavni oris definicije nalazi se već u prvoj Papinoj Enciklici *Ubi arcano* od 23. XII. 1922.: »Upozorite vaše vjernike, da radeći pod vašim vodstvom i vodstvom vašega svećenstva u djelima privatnoga i javnoga apostolata . . . za-

Zar samo to? Jest samo to. No to »samo« je mnogo, vanredno mnogo, jer za naša poganska vremena znači pravu revoluciju, jer je u njoj sadržana sva genijalna originalnost KA, ili

služuju divni naslov »izabranoga, kraljevskog svećeništva . . .« (I. Petr., II, 9). Por. Acta Ap. Sed., 1923.

Kasnije ju sv. Otac u mnogo mahova ponavlja i precizira zadržavajući uvijek iste bitne dijelove: tako na pr. 19. III. 1927. u govoru katoličkim radnicima ženske talijanske omladine, gdje sv. Otac ističe nadahnuli značaj dane definicije: »Visoka je to i divna misija sudjelovati u KA, jer treba vazda imati na pameti, da je sv. Otac svijesno i promišljeno — može se pače reći ne bez naročitog Božjega nadahnuća — već u prvoj svojoj enciklici definirao KA »sudioništvom katoličkog laikata u pravom i vlastitom apostolatu Crkve«, budući da je KA pozvana, da sudjeluje u apostolatu pravih i istinskih apostola, svećenika i biskupa . . .« Por. Documentation catholique, svez. 23, stp. 355-356.

No isklesanu, klasičnu definiciju KA daje sv. Otac u govoru vođama rimskih udruženja 19. IV. 1931. Bilo je to u ono po KA u Italiji kritično vrijeme, kad se svuda već spremao poznati sukob, koji je izazvao onu snažnu encikliku Pija XI. »Non abbiamo bisogno« od 29. VI. 1931. i doveo do konačnog sporazuma 2. IX. 1931. (obširnije vidi o tome Život br. 8 i 10 1931.). Osservatore Romano donoseći u svom broju od 20. - 21. IV. 1931. cijelu audijenciju posebno ističe definiciju, što je sv. Otac dade o KA i nazivlje je »dragocjenom«: »Katolička Akcija jest sudioništvo laikata u hijerarhijskom apostolatu Crkve.« Papa sam o njoj veli (cijeli je Papin govor donesen u neupravnom obliku): »Definicija je vrlo kratka, no sadržava u sebi mnogo stvari, velik smisao, sve, što bi zahtijevala i zahtijeva svaka definicija. Svaka namne definicija mora da sadržava u sebi ako je moguće, sve bitne (esencijalne, supstancijske) elemente stvari, koju hoćemo da definiramo. Vrlo kratka definicija, no ona izražuje najljepšu činjenicu za lajkat: njegov poziv da bude sudioništvom hijerarhijskog apostolata, to je njegovo pravo istinsko zvanje . . .«

Parafrazu definicije daje sam sv. Otac u pismu predsjednici međunarodnoga saveza ženskih katoličkih udruženja, gđi Steenberghe-Engeringh, dne 30. VII. 1928.: » . . . prava KA, kakovu je mi hoćemo i kako smo je u više navrata definirali, jest sudioništvo katoličkih sujetovnjaka u hijerarhijskom apostolatu sa svrhom, da se brane vjerska i čudoredna načela, da se razvije zdrava i blagotvorna socijalna djelatnost i to sve pod vodstvom crkvene hijerarhije izvan i iznad svih političkih stranaka, da se tako uvede katolički život u obitelj i u društvo.« Por. Doc. cath., svez. 21, stp. 33 - 34. — Time je izričito izražena svrha KA, koja se u glavnoj definiciji nalazi sadržana u elementu hijerarhijskog apostolata. Na tu se svrhu KA sv. Otac neprestano vraća, svagdje ističe, gotovo u svakome dokumentu i govoru o KA. Tako na pr. vrlo jedro u pismu kardinalu Hlondu (10. IV. 1929.); Doc. cath., svez. 23, stp. 583., no možda najznačajnije u spomenutoj alokuciji vođama rimske KA (19. IV. 1931.): »Djelatnost Crkve i suradnje KA . . . ne zadovoljava se samo time, da se donese nužni minimum vjerskih elemenata, koji bi spriječio paganizaciju društva u raznim njegovim oblicima, Apostolska djelatnost, hijerarhijski apostolat i sudjelovanje KA idu za tim, da ostvare cjeloviti program božanskoga Srca, da osnuju, prošire i utvrde Kristovo kraljevstvo u dušama, u obiteljima, u društvu, u svoj njegovoj ši-

pravilnije — genijalno novo izdanje cjelovitog, potpunog kršćanstva u obliku KA.

Tri su bitna elementa u toj definiciji, tri dakle bitna elementa svake KA: Katolička Akcija jest 1) sudionništvo organizovanih svjetovnjaka, 2) pod vodstvom hijerarhije 3) u apostolatu Crkve. — Promotrimo, na temelju izjava⁴ svete Stolice i ostalih mjerodavnih faktora, što svaki pojedini od tih triju elemenata u sebi sadržava.

vini, u svim njegovim ograncima, u svim dubinama, do kojih može da dopre ljudska djelatnost pomagana Božjom milošću.» Por. *Osservatore Romano* 20-21. IV. 1931.

⁴ Ne možemo ovdje u okviru jednoga članka donijeti ni potpuni popis, a kamoli poblizu analizu svih službenih dokumenata o KA. Sam sv. Otac bilo lično bilo preko raznih kongregacija ili državnoga tajništva u više od 57 pisмениh dokumenata (enciklike, Motu proprio, pisma) govori o KA, a na istu se temu u više od 104 usmene alokucije opširno vraća. Imamo tu pred očima samo one dokumente, u kojima sv. Otac bilo isključivo bilo ponajviše govori o KA. Već iz toga samoga je jasno, koliko je Namjesniku Kristovu — dakle Gospodinu samom — stalo, da se KA pravilno shvati i vjerno provede.

Za orijentaciju cijenjenim čitačima navodimo ovdje samo neke od najvažnijih dokumenata, one koji daju sintezu KA, ili ex professo obrađuju pojedine od njenih problema.

Enciklika *Ubi Arcano*, 23. XII. 1922.: prva definicija KA.

Pismo *Peculiari quadam*, 24. VI. 1928. Msgru Skwireckas, nadbiskupu u Kaunasu (Kovno): osobito se ističe nepolitički značaj KA. uo i njen stvarni utjecaj na građanski život.

Poruka kineskome narodu *Il Santo Padre*, 1. VIII. 1924.: KA jest sastavni dio misijskoga apostolata.

Pismo *Quae nobis*, 13. XI. 1928.: kardinalu Bertramu, prva sinteza KA. Vrlo važno.

Pismo *Laetatus sane muntius*, 6. II. 1929., kardinalu Segura drugi sintetički prikaz KA, osobito označen odnošaj KA prema socijalno-ekonomskim društvima.

Pismo kardinala Pacellija *Officiosas litteras*, 30. XI. 1930., nadbiskupu Kordaču: jedan od najjasnijih dokumenata o odnošaju omladine KA prema politici.

Pismo Pija XI. *argentinskom episkopatu* 4. II. 1931. obrađuje opširno prirodu KA. Sv. Otac naročito ističe nužnu pripravu svjetovnjaka, ulogu klera, odnošaj KA prema ostalim vjerskim udruženjima.

Pismo kardinala Pacellija predsjedniku talijanske KA 30. III. 1930. o KA i njenom odnošaju prema vjerskim udruženjima.

Govor sv. Oca predstavnicima francuske KA 20. V. 1932. Vrlo važne izjave o autonomiji i koordinaciji KA.

Pismo sv. Oca kardinalu Goncalves Cerejeira, lisabonskom patrijarhi, 10. II. 1933. Novi sintetički prikaz KA, po prviput se formalno ističu dogmatski temelji KA: Mistično Tijelo Kristovo, sakrament sv. potvrde; po prviput ulazi tehnički izraz »boraca«, jako se ističe potreba njihova uzgoja.

Sudioništvo organizovanih svjetovnjaka.

Katolička je Akcija po svojoj definiciji i po opetovanim izjavama sv. Stolice apostolat organizovanih⁵ svjetovnjaka. Njenim dakle članovima mogu biti samo svjetovnjaci, oni moraju da u nju ulože što više inicijative i preuzmu na se dio odgovornosti, a u stanovitoj mjeri, koju ćemo niže točnije označiti, da preuzmu i izvršno vodstvo ili izvršnu upravu KA.

Da je KA isključivo organizacija svjetovnjaka, ne treba mnogo dokazivati. Jasno je to iz same prirode KA, koja je baš u tu svrhu organizovana, da lajkat pomogne apostolatu hijerarhije, da svjetovnjaci budu produžena ruka svećenikâ, da njihova djelatnost pokrščani sve one oblike i zakutke privatnoga i društvenoga života, kamo svećenički rad ne može da dopre. Jednako je to očevidno iz svih mjerodavnih dokumenata o KA.

Od stotine napomenimo samo par iz raznih prigoda: U enciklici *Mens Nostra* (20. XII. 1929.) sv. Otac ističe »živu želju, da se pomoću duhovnih vještbi uzgoje brojne čete one KA, koju . . . valja smatrati vrlo korisnim, da ne kažemo nužnim sudioništvom svjetovnjaka u hijerarhijskom apostolatu.« U enciklici *Quinquagesimo anno* (23. XII. 1929.) hvali zajednički Otac biskupe istočnoga obreda,« što su — vjerni našoj želji — proučavali . . . , kako da se među njihovim svjetovnjacima unaprijedi KA.« Jasno i duhovito ponavlja Pija XI. istu misao u svom velikom govoru kat. omladini prilikom njenog 4. međunarodnog kongresa (19. IX. 1925.): »Crkva . . . je od vas, katolička omladino, zatražila pomoć, suradnju u apostolatu u pravom smislu riječi . . . Poziv, što ga upravljamo svjetovnjacima, da nam pruže svoju suradnju, odgovara točno onomu, što je sv. Pavao pisao, kad je preporučivao one, koji su s njim radili u apostolatu. I tu je nemoguće, da se čovjek prevari u tim suradnicima: nijesu to bili svećenici, ne, bili su to žene: »one koje su sa mnom radile«. Evo dakle

---

Pismo kolumbijskom episkopatu od 14. II. 1934., kratki prikaz KA, posebno se ističe nužna vjerska izobrazba, pripravljanje svećeničkih kandidata za KA, odnošaj KA prema socijalnim, političkim i vjerskim udruženjima, upućivanje školske omladine u KA.

Kao važan dokument spominjemo još predavanje Mgra Pizzarda 3. XII. 1930. u francuskom Sjemeništu u Rimu, gdje je govor o jedinstvenosti, autonomiji i adaptaciji KA.

Naveli smo samo datume pojedinih dokumenata, a svaki će ih čitač tada lako naći bilo u *Acta Apostolicae Sedis*, bilo u odnosnim godištim *Documentation catholique* (Paris, Bonne Presse, 5, rue Bayard), bilo u *Osservatore Romano*.

⁵ Riječ »organizovanih« ne nalazi se doduše u »klasičnoj« definiciji, no sv. je Otac u drugim zgodama češće upotrebljava. Uostalom ona je sadržana u samom pojmu hijerarhijskog apostolata: hijerarhija je po svojoj naravi »organizacija«, prema tome će i njena pomoćnica — KA — značiti »organizovani« apostolat. A i iz svih je dokumenata jasno, da se u KA radi o organizovanim katolicima, a ne o osamljenim pojedincima.

prave svjetovnjačke suradnje u apostolatu, i ta je suradnja sama u sebi apostolat, i ona je najstvarnija, najsvetija i najsolidnija bit KA... U pismu argentinskom episkopatu papa izrično veli, da je KA po »po svojoj prirodi djelo svjetovnjaka.«⁶

KA je »po svojoj prirodi djelo svjetovnjaka«, to je iz navedenoga jasno. No kako se ta njena »svjetovnjačka« oznaka — jedan od njenih triju bitnih elemenata ima da u životu očituje? Tu problem postaje delikatan, i baš zato zahtijeva, da se ne obide.

Jedan od prvih teoretika KA, belgijski isusovac, o. Pavao Dabin,⁷ vrlo je sretno nazvao lajikat: l'agent réalisateur — izvršni element, a hijerarhiju: l'élément directeur — vodeći element. Lajikat se može također nazvati izvršnim uzrokom (causa efficiens): on je sam neposredno na djelu.

Kao izvršni element, izvršni uzrok lajikat ima svoju izgrađenu fizionomiju. On nije nikakav pasivni mehanizam, koji je samo vičan, da ga se automatski pokreće, a sam se nikada ne miče; ne može on takovim da bude ni po svojoj prirodi, jer je sastavljen od elemenata, koji su obdareni slobodom i razumom, a usto se uzima da su prožeti i apostolskim duhom, a ne smije on takovim da bude ni zbog pozitivne želje Crkve, koja baš i ide za tim, da svoj apostolat obogati specifički lajičkom djelatnošću. Stoga svjetovnjak u KA mora da bude snabdjeven s mnogo poduzetnosti, zato ga ide u odnosnim položajima prava izvršna vlast nad podčinjenim mu članovima lajicima, stoga ima svoju vlastitu odgovornost.⁸

⁶ Sv. Otac u istom pismu opširno obrađuje veliku i važnu ulogu svećenstva u izgrađivanju članova KA, pa zadaću duhovnika, tog službenog zastupnika hijerarhije. — Na svećenikovu ćemo se zadaću kasnije osvrnuti.

⁷ Por. njegovo djelo: *L'Action Catholique*, str. 76 - 102 u djelu *Essai de synthèse*, Nouvelle Edition, Bloud & Gay, Paris; kod istoga je izdavača izašao i auktorov *L'Apostolat laïque*. Sažeti prikaz KA iznio je o. Dabin u pučkoj enciklopediji o papinstvu: *Tu es Petrus*, Encyclopédie populaire sur la papauté, Bloud & Gay 1934. str. 1168 — u članku: *Les enseignements pontificaux sur l'Action Catholique*, str. 802 - 827. — Imali smo prilike, da za dugog zajedničkoga boravka s o. Dabinom raspravimo s njim mnoge teorijske i praktičke probleme KA. Ne će biti zgoreg, ako tom prilikom napomenemo, da se oca Dabina dovodilo kod nas kojiput u kontekst s idejama i mišljenjima o KA, kojih on nikako ne dijeli.

⁸ O toj odgovornosti svjetovnjaka izričito govori i vrhovni duhovnik talijanske KA, Msgr. Pizzardo u svom govoru na kongresu Međunarodne sveze ženskih liga, dne 22. V. 1930. Izvršnu vlast lajika i njihovu odgovornost ističe i teoretik talijanske KA, Msgr. Civardi, por. *Manuale di Azione Cattolica*, editrice Artigianelli di Pavia, str. 180 ss. svez. I. — Uostalom sam sv. Otac u svom pismu kolumbijskom episkopatu doslovice veli: Svećenici »će lajicima prepastiti upravu i odgovornost samih udruženja, no oni će jamčiti, da se vjerno i ustrajno poštuju upute i načela, što ih crkvena vlast određuje.«

No sva je njegova izvršna vlast pod neposrednim vodstvom hijerarhije, tako da izvršna lajička vlast uistinu i stvarno vodi, no u isto je vrijeme jednako stvarno i potpuno vođena od hijerarhije i njoj u svemu i sasvim podčinjena.

U tome i jest sva duboka psihologija KA, sva njena snaga, njena bitno kršćanska oznaka. Tim ona poput Crkve, svoje Majke, jednim mahom uklanja u jednu ruku svaki mehanizam, jer ne samo dopušta nego i pozitivno bodri svoje sinove i kćeri svjetovnjake na inicijativu i ostavlja im za nju široko polje; u drugu ruku u korijenu podsijeca žilje svakom lajicizmu, toj najnekršćanskijoj herezi modernih vremena. Po KA svjetovnjaci opet dobivaju osjećaj, da i oni pripadaju Crkvi, ne kao kakav izvanji privjesak, nego kao organski sraslo udo mističkoga Tijela Kristova. I kao što svako udo tako i oni imaju svoju ulogu da vrše i stoga ne smiju da budu posve pasivni, ne mogu da skrštenih ruku gledaju cjelokupni organizam — Crkvu, kao nešto, što se tiče samo klera, hijerarhije, kojoj je istina po naročitoj božanskoj ustanovi povjerenjeno da naučava, posvećuje i upravlja čitavim tijelom, ali ne da se ostavljena i osamljena umara i izmara apostolatom — tim radom oko nutarnjega i vanjskoga porasta čitavoga organizma. Katoličkom dakle Akcijom Crkva hoće sudjelovanje svih stanica, poduzetnu djelatnost svih krštenih jedinica.

No istom KA hoće Crkva da konkretno svojim sinovima stavi pred oči onu temeljnu istinu kršćanstva, onu jedinu potpunu stvarnost, da je naime Krist Isus jedini Vođa novo-otkupljenoga čovječanstva i da on to svoje vodstvo u vremenu i prostoru vrši jedino i isključivo preko Pape, preko crkvene hijerarhije, i da se samo na tom putu ne prave golemi koraci — izvan puta. Stoga da je jedini kršćanski stav vjernika prema Crkvi stav djetinjega pije-teta, sinovske odanosti i svijesne muževne poslušnosti.

U tome je sva golema, da bitna razlika između KA i politizovanoga katolicizma. Ovaj se smatrao nekakovim protektorom Crkve, nekim, kojemu Crkva dužuje svoj opstanak. Kao da se Crkvu spasava, a ne da ona spasava, kao da prije svega Crkva treba nas — istina ona nas treba, no da nas pridigne i posveti, a preko nas druge — ali prije svega mi trebamo nju. Iz toga zaštitničkog stava počeo si on poput onih srednjovjernih feudala umišljati, da mu s pravom pripada riječ i u samom vodstvu Crkve, da se toj riječi ima i hijerarhija da pokori. I nikako nije mogao da shvati »nezahvalnosti« Crkve i njene hijerarhije, koja drukčije tako neumoljivo zahtijeva jedinstvo u vjerskim i moralnim stvarima, a kad se eto radi, da se i u politici ostvari »jedinstvo«, da se sve katoličke snage okupe i zatvore pod njegovo snažno okrilje, onda Crkva mjesto »protuusluže« govori o slobodi djece Božje, o slobodnom prijanjanju uz ovu ili onu stranku, samo ako ona nema ništa protiv kršćanskih načela, onda Crkva ide pače

tako daleko te izjavljuje, da »katolička stranka« u strogom smislu riječi ne može uopće da postoji.

Jasno, politički i ekonomski katolicizam nije u tome mogao da razumije upornosti i neumoljivosti Crkve, jer uopće nije duboko ni intimno shvatio ni samoga katolicizma, ni same Crkve.

KA došla je, da sve stavi na svoje pravo mjesto: da u jednu ruku oslobodi djecu Božju od svake neumjesne i sterilne diktature, a u drugu da ih nauči pravoj kršćanskoj poslušnosti, poslušnosti u duhu zanosne i požrtvovne ljubavi.

Time je KA zadala smrtni udarac i lajicizmu, koji je htio da pod pseudonimom »klerikalizma« izbaci Krista i njegovu Crkvu iz društva i iz duša, a u isto je vrijeme podsjekla korijenje i bolesnom klerikalizmu,⁹ koji je htio da pod plaštem vjere skući vjernike u stvarima, u kojima Crkva svojoj djeci ostavlja potpunu slobodu; koji se nije žacao da Crkvu poistovjeti sa svojim zasebnim interesima, kao da se ono, što je univerzalno-katoličko, duhovno i vječno može da zatvori u ono, što je po svojoj naravi pojedinačno, vremenito i prolazno.

Iz te prve bitne oznake KA, prema kojoj je ona po svojoj prirodi apostolat organizovanih svjetovnjaka, same od sebe slijede neke rekli bismo bitne dužnosti u jednu ruku za svjetovnjake KA, a u drugu za svećenike svjetovne ili redovne, kojima je povjereno bilo vodstvo bilo nutarnja izgradnja članova KA.

⁹ Izraz »klerikalizam« uzrokom je mnogih ekvivokacija. Zato ga baš i spomenusmo, da upozorimo na pometnju, kojoj je on često povodom. Puštamo po strani etimološki smisao, jer je glavno, što se u riječ stavlja. Jasno je, da on ima u sebi uvijek porugljiv prizvuk. Pod »klerikalizmom« razumijevaju mnogi protivnici Crkve katolicizam uopće, na taj bi način svi katolici bili »klerikalizma«: u tom slučaju nam je »klerikalizam« samo na diku. Drugi opet — osobito djeca bezvodnog i rastvorenog liberalizma — »klerikalcima« nazivlju sve organizovane katolike, kojojgod oni skupini pripadali: na taj bi način sva KA bila ožigosana »klerikalizmom« — tu nam je »klerikalizam« samo na ponos i prizvuk ograničene ironije, koja se tu uvijek miješa, ne smije nimalo da nas smete. — No izraz »klerikalizam« naročito se razmahao u doba politizovanoga katolicizma prošlog i sadašnjeg stoljeća u *raznim zemljama*. Kao sinovi Istine — istini za volju moramo priznati, da su neki katolici dali stvarnoga povoda, da ih se okrsti »klerikalcima«. Ne zato, jer su bili prijatelji klera i poslušni sinovi hijerarhije — što je za svakoga katolika ne samo dužnost, nego i ponos — nego radi onoga nezdravog nastojanja, da se s jedne strane i sam kler uvuče u arenu stranačkih borbi i tako istrgne iz one svete vanstranačnosti, koja mu je po naravi njegove božanske misije i po toliko ponavljanim pozitivnim direktivama Crkve bezuvjetno potrebna za plodan rad oko duša, sviji duša; — i da se s druge strane razni politički i ekonomski pothvati katolika poistovjetuju s katolicizmom, s Crkvom. — Taj »klerikalizam« zapravo jedini zaslužuje porugljivi epiteton klerikalizma: dobro je i nužno, da se prave te distinkcije, da ne bude nepotrebnih ekvivokacija, i da se zna, da postoji klerikalizam, s kojim katolicizam nema ništa zajedničko.

Svaki svjetovnjak-pojedinac i organizacija mora da njeti i stalno u sebi goji dvije temeljne dispozicije, koje su jednako prijeko potrebne za članove KA: veliku inicijativu združenu sa još većom odanošću i poslušnošću hijerarhiji. Velika inicijativa, koja proizlazi iz velike ljubavi Krista i duša, i stoga apostolat ne smatra nečim, što se svjetovnjake ne tiče, za što ima da se kler brine; apostolat on smatra prema Papinoj riječi — baš našim biskupima i hodočasnici 18. V. 1929. — neotuđivim dijelom kršćanskoga života. I jer je apostolska revnost konačno samo odsjev ljubavi, a ljubav je domišljata, stoga će i on biti u neprestanom traganju za novim sredstvima i načinima apostolata, a ne će samo uvijek čekati, da ga svećenik makne — i to često s kakovom mukom! Još veća odanost i poslušnost hijerarhiji; zato će nastojati, da što više prodube svoje svrhunaravno shvaćanje te u vidljivoj hijerarhiji gleda oduhovljenim očima vjere nevidljivoga Krista, da što više prodube svoj nutarnji duhovni život, te se sa što više i što intimnijih niti poveže s Kristom, da bude dostojno, vjerno i gipko oruđe u apostolatu, na koji ga Krist preko hijerarhije delegira.

Isto će tako svećenik sa svoje strane nastojati, da se te dvije temeljne dispozicije katoličkog svjetovnjaka što više usavrše. Ako je službeni duhovnik organizacije i stoga zakoniti zastupnik hijerarhije, on će se pobrinuti, da se upute i nalozi hijerarhije u duhu poslušnosti i ljubavi vjerno vrše, on će paziti na nepomućenost Kristove nauke ne samo izvanjim nadzorom, da proglašuje ovo ili ono krivo, nego i sustavnim i nutarnjim ustrajnim upućivanjem svjetovnjaka na samostalan i ozbiljan studij kršćanske nauke. To je važna, vrlo važna stvar, jer se i odviše uvriježilo posve krivo, štetno i lagodno mišljenje, da moralku i dogmu smije i mora da znade samo svećenik, a katolik svjetovnjak da se smije i može da zadovolji vjerskom abecedom: baš je to posve nekršćansko shvaćanje i postupanje s kršćanskom Istinom sa svoje strane izvanredno mnogo doprinijelo lajicizaciji, od koje trpimo.¹⁰

¹⁰ Stoga sv. Otac toliko puta i neprestano ističe u govoru o KA potrebu kršćanskoga nauka, potrebu teološkoga studija udešenoga prema dobi i izobrazbi svjetovnjaka. Osobito to ističe u svom pismu lisabonskom kardinalu: »... neka se djeci prikladnim i za njih udešenim sredstvima osigura temeljna pouka, koja će ih voditi cijeloga života; valja nastojati da se u mladića neprestano više i savršenije prodube poznavanje Isukrstove nauke; da odrasli sve jasnije razumiju, e će im *studij i razmatranje istina*, što ih je naš Gospodin Isus Krist naučavao, u svim prilikama života pružiti svijetla, pomoći i snage, koja im je potrebna.« Sv. Otac želi, da svjetovnjaci KA tu nauku propovijedaju, a fortiori pretpostavlja i zahtijeva, da oni tu nauku sami temeljito posjeduju. Por. *Doc. Cath.* svez. 31, stp. 945. — Slično i u pismu kolumbijskom episkopatu od 14. II. 1934. — U govoru talijanskim duhovnicima — 22. VII. 1934. — sv. Otac poimence ističe studij morala i dogme »lo studio del dogma e della morale«, koji će

No svećenik-duhovnik jednakom će pomnjom paziti, da ne samo ne priječi, nego da pozitivno pomaže, uzgaja i sustavno unapređuje poduzetnost svjetovnjaka. On će se čuvati od one napasti, u koju tako lako upada svaka darovitija i jača ličnost, da sva inicijativa od njega proizlazi, da sve odluke sam stvara, da sve poslove sam obavlja. Tako se natrpava i zatrpava silom poslova, na koje onda ne dopijeva, i što je pri tom najštetnije, na taj se način postizava baš protivna svrha od one, za kojom KA ide: svjetovnjaci ostaju pasivni posmatrači u apostolatu ili čekaju, dok ih se ovamo ili onamo »gurne«, mjesto da se razvijaju u gipku i poduzetnu predstražu, koja će uistinu biti produžena ruka hijerarhije, koja će na najopasnijim i najzapuštenijim mjestima izravnjivati staze, pripremati putove. Svrha uzgoja nije, da dijete uvijek ostane pod neposrednom paskom roditelja ili uzgojitelja, nego da se malo pomalo osovī na vlastite noge, da se osamostalī. Slično i cilj uzgoja u KA nije, da se svjetovnjak sam bez svećenika ne zna i ne usuđuje u apostolatu okrenuti, nego da se što više osposobi za žilav osobni rad iz vlastite inicijative. Dakako — i držimo da smo to dovoljno istaknuli — ta inicijativa uvijek ostaje sva i neposredno pod nadzorom i u svetoj i poslušnoj ovisnosti od hijerarhije.

Jedan od najdalekovidnijih i najradinijih francuskih katolika svjetovnjaka, čuveni poznavalac srednjevječne filozofije i profesor Sorbone, Etienne Gilson, u svom proglasu na francuske katolike, u kojem s neobičnom otvorenošću upire prstom na sve kobne poroke, od kojih boluje suvremena Francuska, na sve pogreške, kojima je sapet francuski katolicizam, vrlo iskreno ističe sve koristi svećeničke i lajičke suradnje:

»U prvom se dakle redu obraćamo našim svećenicima, koji su naši duhovni glavari i naši duhovni vođe, da ih zamolimo, e se pouzdaju u nas i da računaju s nama, a da nas pri tom ne prestanu i dalje voditi... Neka dakle naši svećenici budu među nama i neka nam govore bez bojazni, jer oni nam saopćuju riječi vječnoga života. No neka nas također i saslušaju, jer mi poznajemo svoje poteškoće, svoje potrebe i svoje bijede. Imamo mi pače katkada i po koju ideju, dobru ili lošu, o metodi, koju bi valjalo slijediti, da se našim potrebama pomogne. Katolici nisu od svijeta, ali su zato u svijetu, i same opasnosti, na koje u svijetu nailaze, pomažu im da upoznaju svijet, kakav jest. Bez sumnje i svećenik ga poznaje, budući da svim silama radi o njegovu spasenju. No mi, koji radimo i surađujemo sa svijetom, da u njem živimo, mi ga poznajemo na drugi način i naše iskustvo također zaslužuje, da se uzme u obzir. Ako ničim drugim, a ono barem tim, što mu znamo govorili njegovim jezikom, možemo pomoći svećeniku, da ga svijet sasluša i razumije... Tu tijesnu i bratsku suradnju između vjernika i njihovih svećenika valja učvrstiti tamo, gdje ona postoji, i uvesti ondje, gdje se zanemarilo, da je se stvori. Da to bude, valja da svjetovnjaci znadu slušati direktive, koje im se daju. No treba također

produpsti jedinstvo s Crkvom i stoga jedinstvo u KA. — Por. *L'assistente Ecclesiastico*, sep. 1934. str. 618.

da se i njima prepusti potrebna inicijativa i sloboda u djelovanju; kad bi im se to uskratilo, njihova bi revnost klonula i njihova nastojanja ostala neplodnima . . . »¹¹

Glavni duhovnik omladinskog dijela belgijske KA Msgr. Louis Piccard s jednakom upornošću ističe tu inicijativu svjetovnjaka i u tome je on samo jeka Pape i službenih dokumenata o KA:

»Svećenici moraju pustiti svjetovnjacima što je moguće veći dio inicijative, uprave i odgovornosti . . . Ako se ne želi promijeniti, ili bolje ako se ne želi dokinuti KA, valja ostaviti važan dio uprave i veliku slobodu inicijative laičkim vođama. Juridički crkvena vlast može skućiti (immobiliser) laičku inicijativu, no ona si to mora zabraniti, ako hoće da poštuje samu prirodu KA i da se sama prilagodi papinskim direktivama.«¹²

Treba li u toj inicijativi svjetovnjaka nazrijevati pogibelj lajicizma u novom izdanju? Nimalo, jer je sva KA podčinjena hijerarhiji i od nje jedine prima svoj mandat za apostolat, ona je sva prema zgodnom izrazu Msgra Piccarda »podložna, poslušna i disciplinovana inicijativa«.¹³

KA je po riječi Papinoj stvar svjetovnjaka. No prema riječi istoga Pape sva njena sudbina¹⁴ ovisi o svećeniku, ne u tom smislu, da svećenik sve sâm poduzima i upravlja — to bi »KA učinilo manje uspješnom«,¹⁵ to bi je možda i ugušilo — nego na taj način, da svećenik bude duša KA. On će s jedne strane vjerno paziti da se obdržavaju hijerarhijske direktive, a s druge će strane prožimati sve članove dubokim kršćanskim duhom, »jer je očevidno, da ljudi ne mogu zadojiti sebi slične kršćanskim duhom, ako ga sami nemaju: nitko ne daje, čega sam nema.«¹⁶

Pod vodstvom hijerarhije.

Druga je bitna oznaka KA, da je sva pod vodstvom hijerarhije: »sudioništvo u hijerarhijskom apostolatu

¹¹ Por. *La Vie Intellectuelle*, 15. oktobre 1934, svez. 31. br. 1, str. 24, 25, 26 passim.

¹² Por. Piccard, *L'Action catholique u Dictionnaire de Sociologie*, Letouzey, Paris, svez. I, stp. 42 i 44.

¹³ Nav. djelo stp. 42.

¹⁴ Pismo lisabonskom kardinalu Cerejeiri od 10. XI. 1933. — *Osservatore Romano*, 12. - 13. II. 1934. Por. također govor sv. Oca talijanskim duhovnicima ženskog odjela KA 22. VII. 1934. *L'Assistente Ecclesiastico*, sept. 1934 p. 617.

¹⁵ Msgr. Civardi, nav. dj., svez. I, str. 188. — Drago nam je, što se naši izvodi posve poklapaju s onim Msgr. Civardija. On tome problemu laičkoga sudjelovanja poklanja čitav odsjek: *La direzione dei laici*, str. 179 - 190, i odgovara na neke prigovore. Osobito su zanimljivi paragrafi: *La ragione della direzione laica i Un supposto di ordine giuridico*.

¹⁶ Sv. Otac u pismu argentinskom episkopatu, 4. II. 1931. *Doc. Cath.* svez. 28, stp. 395.

Crkve«. Ne ćemo se zadržavati kod toga, da tu oznaku KA kao bitnu dokazujemo. Ona je označena u svakom službenom dokumentu, u svakoj Papinoj izjavi o KA, ona je tako stožerni ne samo elemenat, nego i princip KA, da bez nje KA gubi ne samo svoje konkretno ustrojstvo, nego i svaki dogmatski temelj. Drugom ćemo zgodom obraditi bogatu teološku pozadinu te hijerarhijske oznake KA, a sad ćemo samo promotriti, što ona u sebi stvarno sadržava. Ta je oznaka KA najbogatija svojim sadržajem, jer iz nje KA crpe svoju nutarnju bujnost i svoje božansko poslanje. I baš radi svog obilnoga bogatstva, izvrgnuta je ta oznaka opasnosti, da se krivo shvati, da joj se podmetne ono, čega u njoj nema, da se zamijeni bitno s nebitnim. Sva pitanja, koja se tom prilikom — neka razložno neka bezrazložno — pokreću, dadu se svesti na tri skupine: dijecezanski i interdijecezanski značaj KA, župski oblik KA, te odnošaj redovnika prema KA.

Prije no što zademo u svako pojedino od tih pitanja, bezuvjetno je potrebno, da imamo posve bistre i ispravne pojmove o samoj crkvenoj hijerarhiji. Ne trebamo se mnogo kiniti, da do njih dodemo, ili da ih sami po volji izmišljamo: Crkva ih je vrlo jasno označila i izrazila u svom kanonskom pravu i u traktatu de Ecclesia.

Po božanskoj ustanovi postoji u Crkvi dvostruka hijerarhija: jedna, koja proizlazi iz sakramenta sv. reda, druga iz količine upravne vlasti — jurisdikcije, što je dotični stepen posjeduje.¹⁷ Prva se sastoji od tri stepena: biskupa, svećenika i poslužnika (ministri); u drugoj su dva: vrhovni pontifikat — papinstvo i njemu podložni episkopat.

Ostavljamo po strani vlast, koja proizlazi iz sv. reda, ne zato, što se ona ne bi ticala KA — vidjeli smo i vidjet ćemo, da je se ona i te kako tiče — nego stoga, što se poteškoće ne kreću oko nje. Pometnije dolaze iz nepotpuno ili loše shvaćene upravne — jurisdicijske vlasti.¹⁸

¹⁷ Kanon 108 § 3. — Vlast se reda i jurisdikcije međusobno stvarno razlikuju, premda su de facto najuže povezane. Stoga ima biskupa, koji po svom biskupskom karakteru imaju puninu reda, a nemaju nikakve jurisdikcije — upravne vlasti. Slično sv. Otac po sebi može i lajku podijeliti upravnu vlast — kako se događalo na pr. u XVII. stoljeću — no po kanonskom pravu povjerava je samo onima, koji su obdareni svećeničkim karakterom. — Vidi o tome i povezanim pitanjima na pr.: Vermeersch S. I. - Creusen S. I., *Epitome juris canonici*, svez. I. str. 157 ss.; Wernz S. I. - Vidal S. I., *Jus canonicum*, svez. II. br. 47 ss.; Gasparri, *Tract. de sacra ordinatione*, svez. I. br. 1 ss.

¹⁸ Upravna vlast — jurisdikcija ne znači samo administrativnu vlast u uobičajenom smislu. Jurisdikcija uopće jest *javna vlast*, koja svoga posjednika osposobljuje, da može upravljati svoje podložnike prema vlastitoj svrsi u sebi potpunoga društva. Crkvena jurisdikcija ovlašćuje svoga nosioca, da može upravljati vjernicima s obzirom na vrhunaravni cilj Crkve. Ona sadržaje tri mo-

Vrhovnu upravnu vlast i njenu puninu ima u cijeloj Crkvi rimski Prvosvećenik, i to ne samo što se tiče stvari, koje pripadaju vjeri i moralu, nego i svih ostalih, koje idu u crkvenu upravu i disciplinu. Ta je vlast sv. Oca prava biskupska vlast, redovita i neposredna istoga se neposredno proteže na sve crkve zajedno i na svaku pojedinu, na sve duhovne pastire skupa i na svakog osobno i na sve vjernike zajedno i na svakoga pojedinog od njih. — Doslovce veli to kanon 218., a u tome on samo kratko izražava ono, što je Vatikanski sabor definirao kao članak vjere.¹⁹

Drugi hijerarhijski stepen upravne vlasti nalazi se u episkopatu. »Biskupi su po božanskoj ustanovi nasljednici apostola, oni su na čelu pojedinim crkvama, kojima upravljaju redovito m vla š ć u pod auktoritetom rimskoga Prvosvećenika« (Kan. 329.); »oni su redoviti i neposredni pastiri u biskupijama, koje su im povjerene« (Kan. 334, 1.), »imaju pravo i dužnost da upravljaju biskupijom u duhovnim i vremenitim stvarima, a imaju zakonodavnu, sudačku i kaznenu vlast, koju valja da vrše prema propisima svetih kanona« (Kan. 335, 1.).²⁰

Pontifikat su dakle i episkopat s obzirom na jurisdikciju jedina dva stepena, koja su božanski ustanovljena. To su jedina dva stupnja crkvene hijerarhije u strogom smislu riječi, jer oni jedini posjeduju redovitu, potpun u — *in foro interno et externo* — i neposrednu jurisdikciju: Pontifikat vrhovnu, episkopat potčinjenu.²¹

ći: zakonodavnu, sudačku i kaznenu. — Por. Vermeersch S. I., nav. dj. str. 156.

¹⁹ Por. *Acta et decreta sacrarum conciliorum recentiorum*, Collectio Lacensis, svez. VII., Concilium Vaticanum, stp. 484 - 485, Herder, 1890. — »Doce-mus proinde ac declaramus . . . hanc Romani Pontificis jurisdictionis polestatem . . . *immediatam esse: erga quam cuiuscumque ritus et dignitatis pastores atque fideles, tam seorsum singuli quam simul omnes, officio hierarchicæ subordinationis, veræque obedientiæ obstriguntur, non solum in rebus, quæ ad fidem et mores, sed etiam in iis, quæ ad disciplinam et regimen Ecclesiæ per totum orbem diffusæ pertinent . . .*« Nav. dj., stp. 484.

²⁰ Ne ulazimo tu u pitanje, odakle biskupima upravna vlast dolazi: da li neposredno svetim redom od Boga ili posredno preko sv. Oca. I jedno i drugo mišljenje jest slobodno i svako ima svojih zastupnika među teolozima. Ističemo samo ono, što je posve sigurno: prvo, biskupi imaju pravu i neposrednu jurisdikciju u svojim biskupijama; drugo, tu jurisdikciju vrše oni pod auktoritetom sv. Oca tako, da sv. Otac može tu jurisdikciju umnožiti, umanjiti, spriječiti, a u pojedinim slučajevima i sasvim dokinuti. Rekosmo u pojedinim slučajevima, ier je episkopat kao takav božanska ustanova i stoga se kao takav ne može ukinuti. Por. na pr. Vermeersch - Creusen, nav. dj., str. 267; Van Noort, *Tractatus de Ecclesia*, str. 206 - 207 ss.

²¹ Posve je suvišno i spominjati, da bi bilo ne samo posve sarkofoljno nego i smiješno iz toga čisto kanonskoga obrazlaganja crkvene hijerarhije zaključivati na bilo kakvo podcjenjivanje župe ili župnika. Prikazivanje stvarnoga

A što je dakle sa župom? — Prvo, župa nije božanska nego crkvena ustanova, koja se iz administrativnih potreba Crkve stala razvijati početkom V. stoljeća, kad — zbog razgranjenog stada — biskup nije više mogao dopijevati da u svemu lično upravlja svojim vjernicima. Drugo, što se tiče prave jurisdikcije, župa u Crkvi ne tvori posebnoga hijerarhijskoga stepena u strogom smislu riječi, jer župnik *ex officio* ne posjeduje jurisdikcije in foro externo. On ima t. zv. potestatem domesticam t. j. administrativnu vlast, a jurisdikciju in foro externo ima — bilo *ex officio*, bilo *ex delegatione* — samo u pojedinim i točno označenim slučajevima.²² U tome je on u manjoj mjeri dionikom hijerarhijske jurisdikcije, negoli mjesni poglavar izuzetog reda, koji za svoje podložnike posjeduje jurisdikciju in foro externo.²³

Spomenusmo redove. Kakovo mjesto zauzimaju oni u crkvenoj hijerarhiji? Idu li oni uopće u crkvenu hijerarhiju ili se oni poput neke samovoljne izrasline razvijaju po strani, izvan redovite hijerarhije, koja ih samo iz blagonaklonosti ili iz nužde podnosi? — O tome se predmetu uopće, a s obzirom na KA napose, i u katoličkim krugovima može da čuje pravih mirabilija, koja s jedne strane odaju začudno nepoznavanje najosnovnijih principa, a s druge još nerazumljiviju upornost u izricanju neispravnih tvrdnja. Potrebno je stoga, da jasno dozovemo u pamet osnovno načelo, koje tu sve vodi i sve osvjetljuje.²⁴

i Crkvom odobrenog položaja ne može da naškodi ničijemu ugledu. — Veritas neminem minuit.

²² Označuju ih kan. 1045. (*agitur de potestate dispensandi etiam in foro externo super impedimentis matrimonii, in periculo mortis et in casu urgenti*) i kan. 1245. (*de dispensatione in casibus particularibus ab observatione festorum et ab abstinentia et jejuniis*). — Kan. 1230,3. (o pokopima) i kan. 1368. (o sjemeništima) spominju *jurisdictionem parochi*, no tu je riječ o jurisdikciji u širokom smislu. Sadržaj Kodeksa ne navodi župnika među onima, koji imaju pravu jurisdikciju. — Por. Vermeersch, nav. dj., str. 315.

²³ O položaju župe u crkvenoj hijerarhiji vidi na pr. vrlo zanimljiv članak: Creusen Jos. S. I., *En marge de la hiérarchie?*, Nouvelle Revue-Théologique, 1928., svez. 55, str. 492 - 503.

²⁴ Crkva je božansko-čovječanska Majka sve svoje djece, ona poštuje svoju djecu, poštuje sve njihove i najraznije inicijative, sve njihove i najraznije mentalitete, sve obilno bogatstvo šarolikosti, koje se u njima nalazi. Ona je vez božanskog i čovječanskog — stoga ona zna, da je sve to bogatstvo samo odraz i dioništvo Božjega bogatstva, koje svoju puninu očituje u toj bujnoj šarolikosti. Ona zna da u njenoj djeci djeluje — Duh; da konačno on sam pokreće sve te divne i brojne inicijative,

Stoga ona odobrava seobu svoje rimske, antiohijske i aleksandrijske djece u pustinju, da se ondje predaju pokori, molitvi, Bogu. Ona odobrava potihvat sina Benedikta, da svojim samostanima bude miroljubivim kolonizatorom istom nadošlih naroda. Ona blagosiva Asiskoga Mistika, da svojim životom

Rekosmo, da sv. Otac posjeduje puninu vlasti nad cijelom Crkvom i nad svakim pojedincem u Crkvi i to neposredno. Iz toga slijedi, da rimski Prvosvećenik ima vlast izuzeti neke vjernike ispod vlasti biskupove i podvrći ih neposredno sebi tako, da biskup na njih više nema neposredne jurisdikcije osim u izuzetnim slučajevima označenim u kanonskom pravu. To su sv. Oci Pape uistinu i učinili s izuzetim (exempti) redovnicima. — Slijedi li odatle, da su izuzeti redovnici izvan hijerarhije, da su oni nekakav izuzetak, nešto, što je izvan ostaloga organizma, što baš nije na svom mjestu? Svakako to ne slijedi iz kanon. prava ni iz traktata o Crkvi. Kao da je izuzet iz redovitog hijerarhijskog uređaja onaj, koji je izuzet ispod nižeg stepena, a podvrgnut neposredno i isključivo višem stepenu. A redovnici su, kako bez ikakve ekvivokacije veli kanon 499. »podložni vrhovnom poglavaru rimskome Prvosvećeniku, kojemu dužuju poslušnost i poradi zavjeta poslušnosti«. Tu svoju vlast vrši sv. Otac preko redovničkih starješina, kojima u izuzetim redovima povjerava i potpunu jurisdikciju nad podložnicima. — Valja imati pred očima to osnovno načelo, i onda su mnoge stvari jasne, onda mnogi »problemi« iščezavaju.

Sv. Otac vrhovni glavar Katoličke Akcije.

Jasno je, da će hijerarhijsko obilježje KA slijediti hijerarhijsko ustrojstvo Crkve, prema onoj: *accessorium sequitur principale* — ono, što je drugotno, povodi se za onim, što je glavno. A jasno je to također i s pozitivne strane iz svih autentičnih odkumenata o KA.

Prema tome je sva KA u cijeloj Crkvi i sve pojedine njene organizacije pod vrhovnom i neposrednom vlašću sv. Oca, Namjesnika Kristova. Ta će se vrhovna i neposredna vlast papina konkretno očitovati na razne načine: odobrenjem ustanova KA raznih zemalja, zahtijevanjem izmjene ili direktnom izmjenom tih ustanova, stvaranjem konkordata i t. d. Redovito sv. Otac najveći dio inicijative prepušta episkopatima pojedinih zemalja. No uvijek prati razvoj KA izbliza, s najvećim zanimanjem i nikada ne prestaje poticati, da se što vjernije provede.

---

i okupljanjem Male braće propovijeda betlehemske siromaštvo. Ona odobrava bijele halje Dominikovih sinova, koji će da spoje u jedno: samostan i znanost. Ona daje svoj Majčinski blagoslov i Ignaciju, premda on napušta zajednički kor i stalnu kutu, samo da mu sinovi budu što slobodniji i što pokretljiviji u najraznijim vrstama apostolata. Ona konačno uzdiže svoju ljupku ruku nad stotinama sinova i kćeri, koji je u prošlom i našem stoljeću zamoliše, da osnuju novu redovničku obitelj, da novom inicijativom, novim organom umnože divno Tijelo božanskoga Zaručnika. Ona je jedna, kaošto je Krist jedan, ona je široka i otvorena za svaku inicijativu, kaošto je otvorena i široka ljubav Onoga, koji ju je osnovao. *Fortis in unitate, pulchra in varietate, Sancta Mater Ecclesia.*

Biskupijski i medubiskupijski značaj Katoličke Akcije.

Jer je episkopat drugi od Krista ustanovljeni i bitni stepen crkvene hijerarhije, stoga je i KA sva vezana uz episkopat. Biskup je u svojoj biskupiji jedini posjednik redovite, neposredne hijerarhijske jurisdikcije za sve podčinjene vjernike, stoga će u njega jedinoga biti i potpuna vlast nad KA, tim nastavkom hijerarhijskog apostolata. Razumije se, kao što biskup ostalu svoju jurisdiksijsku vlast vrši sub auctoritate Romani Pontificis, tako će i njegova vlast nad KA biti podvrgnuta vlasti sv. Oca.

Biskup je dakle potpuni gospodar KA u svojoj biskupiji. Slijedi li iz toga, da će KA u svakoj biskupiji biti posve autonomna u tom smislu, da bude sasvim neovisna i tijelo za se naprama KA ostalih biskupija? I da je ta potpuna autonomnost dijecezanskih KA pače nekakav ideal KA? — Nipošto! I to s trostrukog razloga: to se protivi samoj prirodi Crkve, protivi se svrsi i prirodi same KA, takovo je shvaćanje sv. Otac u jednom najnovijem dokumentu izričito osudio.

Protivi se prirodi Crkve: Ova je naime jedna nerazdjeljiva cjelina, jedno i jedinstveno tijelo mističnoga Krista. Biskupija je u tom divnom organizmu samo jedno udo, jedan dio, a udo se nikad ne može da odijeli od cjeline, da se zatvori i zavije u neku svoju autonomiju, u neku osamljenost: ta potpuna autonomija za udo ne postoji.

Protivi se svrsi same KA: Ova ide baš za tim, da koordinira sve katoličke snage pojedinoga naroda, da se tako što uspješnije ostvari pokršćanjenje novopoganskoga društva. A jasno je, da se to neće moći postići, ako se svaka dijeceza bude zatvarala u se. Problemi naime modernoga života, s kojima ima da se bori suvremeni apostolat, ne postavljaju se u okviru dijeceza, nego na mnogo široj osnovici, i stoga ih uspješno može rješavati samo široka i koordinirana aktivnost svih katolika jedne narodne cjeline. Zato sv. Otac i veli u svom pismu kardinalu Schusteru od 28. VIII. 1934.: »Premda KA ima župski i dijecezanski značaj, ipak se ona radi toga ne može smatrati skućenom u uske granice župa ili biskupija — Perciò, sebbene l'Azione Cattolica sia di carattere parrocchiale a diocesano, non può tuttavia credersi rinserrata negli stretti confini delle parrocchie e delle diocesi.«²⁵

²⁵ Msgr. Civardi u službenom komentaru toga pisma doslovce veli: »L'Azione Cattolica è dunque essenzialmente diocesana. Se non che gli organismi diocesani, a loro volta, devono tenersi collegati con centri direttivi nazionali. La ragione è ancora nel fatto che la Gerarchia Ecclesiastica costituisce un *quid unum* indiscindibile. I Vescovi, posti dallo Spirito Santo a reggere la Chie-

Troje odatle slijedi: Prvo, da je biskup potpuni glavar KA u svojoj biskupiji; drugo, da će biskupi pojedinih narodnih jedinica — kao što to gotovo svuda i biva — nastojati da zajednički rješavaju opća pitanja KA i udešavaju njene narodne oblike; treće, da ni pošto ne stoji, da je u duhu KA, a svaka biskupija osniva svoje zasebne organizacije KA, ili da već osnovane odjeljuje od njihovog ostalog dijela i od središnjega im vodstva. Nasuprot, episkopat kao takav i pojedini biskupi mogu da povjere ovu ili onu granu KA kojoj već osnovanoj organizaciji tako, da oni opće direktno samo sa vrhovnim središnjim vodstvom organizacije, a sve ostalo povjeravaju samoj organizaciji, zadržavajući dakako uvijek potpunu jurisdikciju nad organizacijom u svojoj dijecezi, a episkopat u cijeloj zemlji. Tako je na pr. belgijski episkopat povjerio apostolat oko radničke omladine organizaciji J. O. C.; sva mjesna društva i sva okružja opće direktno sa središnjicom J. O. C.-a u Bruxelles-u, a ova s pojedinim biskupima i episkopatom. — U tome je dakle KA vrlo gipka i prilagođuje se prilikama.

Katolička Akcija i župa.

Još veću gipkost KA ne samo dopušta, nego i zahtijeva s obzirom na svoje župsko obilježje. Jasno je, da župa već po svojoj prirodi zauzima važno mjesto u KA, a još joj je posebni položaj dan u KA nekih zemalja, kao na pr. u Italiji. Neka to nikoga ne sablazni, što ovako dijelimo razne konkretne tipove KA. Istaknismo već na početku, da u KA ima bitnih i nebitnih elemenata. Po bitnim svojim elementima ona je svuda jednaka i jedna. Po nebitnim ona se razlikuje od naroda do naroda. Jasno je tu veliku i važnu istinu istaknuo sâm Sv. Otac u navedenom pismu kard. Schusteru: »...KA jest uistinu po svojoj naravi i po svojoj svrsi potpuno ista u čitavom svijetu; no njene su ustanove takove, da su na korist vjeri prema prilikama i potrebama svakoga kraja, obazirući se na značaj raznih naroda.«

Župa — kako to istaknismo u teoretskom dijelu — ni izdaleka ne zauzima u crkvenoj hijerarhiji onoga mjesta, što ga zauzima biskupija.²⁶ Stoga je jasno, da ona i u KA ni izdaleka

sa di Dio, in tanto hanno una propria giurisdizione in quanto sono uniti e subordinati al Romano Pontefice, nel quale ogni potere s'incentra. Perciò neppure le diocesi possono considerarsi come entità a sè stanti, separate le une dalle altre, essendo invece come le parti di un tutto: la Chiesa.« Por. službeni list duhovnika talijanske KA: *L'Assistente ecclesiastico*, novembere 1934, p. 743.

²⁶ U samoj na pr. biskupiji — i osim izuzetih redovničkih zajednica — ima mnogo institucija, koje su izuzete ispod svake župnikove »jurisdikcije« i

ne će imati onoga mjesta, što ga ima biskupija, jer nema one dogmatske pozadine, što je ima biskupija. Sv. Otac u svim izjavama i spisima neprestano ističe, da je biskup središte i glava KA u svojoj biskupiji, no rjeđe govori i mnogo manje ističe njen župski oblik. Tako od velikih pet sintetičkih prikaza KA, koji su na neki način, bar u bitnim svojim potezima, upućeni cijeloj Crkvi, sv. Otac samo u jednom izričito spominje župsko obilježje KA.²⁷

Jasno je, da će se organizacije KA osobito na selu — kako to i biva — posve naravno i kao same od sebe okupiti oko župe i svoga župnika. U gradu i ostalim naročitim područjima kao na pr. u industrijskom bit će već drugačije naprosto radi posve drukčijih i zamršenih prilika, što ih sa sobom donosi današnja pastva. — No iz toga rekli bismo posve prirodnog položaja, što ga župa u KA uživa, nikako se ne smije dopustiti, da sredstvo pod izlikom KA postane svrhom. Svrha je naime KA što intenzivniji i uspješniji apostolat, a ne njeno župsko obilježje. Stoga se nikad — pod izlikom, da se pojača župsko obilježje — ne smije kočiti, a možda i posve onemogućiti rad same KA. U tom bi slučaju p a r o h i j a l n o s t KA značila opasni »parecijalizam«,²⁸ u kojem se župa smatra nekim autonomnim središtem, a ne je d n o m s t a n i c o m, koju KA u nekim svojim oblicima može, a u stanovitim slučajevima — radi uspješnijeg apostolata — i mora da mimoide.

Osvijetlimo to konkretnim problemima iz života. Glavna potreba suvremenog apostolata jest stvaranje i usavršavanje t. zv. specijalnih organizacija. Pokršćanit ćemo razne grane suvremenog života, ako u svakoj pojedinoj grani, u svakom pojedinom sloju

---

njegove dušobrižničke pastve na pr.: dijecezansko sjemenište (kan. 1368.), pače i neke redovničke obitelji i pobožni domovi, koji nisu exemptni. (kan. 464,2.)

²⁷ U pismu argentinskom episkopatu. Ostali prikazi — Magna Charta KA — jesu: pismo kardinalu Bertram, kardinalu Segura, kardinalu Cerejeira i kolumbijskim biskupima. — U pismu kardinalu Schuster izričito je spomenuto župsko obilježje, jer sv. Otac izravno piše lombardijskom episkopatu. Radi se dakle o talijanskoj KA, u kojoj je župsko obilježje jako izrazito. Stoga sv. Otac i upozorava na pogibelji, koje odatle mogu da se izrode.

²⁸ Izraz posudujemo od samog Msgra Civardija, koji u svom komentaru piše: »E ben vero, dunque, che l'Azione Cattolica ha carattere parrocchiale; ma guai ad esagerare la portata di questa espressione. La parrocchialità dell' Azione Cattolica significa soltanto che questa ha le sue unità primigenie nei brevi limiti della parrocchia; ma non già che tali unità siano sciolte da ogni legame con l'esterno; chè, in questo caso, la parrocchialità dovrebbe parrocchialismo (è anche qui, come spesso, il sufisso *ismo* starebbe a indicare un' esagerazione, o una sopravvalutazione di un principio vero).« *L'Assistente ecclesiastico*, novembre 1934, str. 743. — Na tu opasnost parecijalizma upozorava i o. Dabin u svom novom izdanju »*L'Action Catholique, essay de synthèse*«, str. 212: »*Parecijalizam*, koji bi se razvio u morsku pipu, bio bi štetan i samoj župi. On bi samo pojačao hrgavost organizacija i teškoj bi opasnosti izložio uspjeh KA. te velike misli slavnoga pontifikata Pija XI.«

ljudi stvorimo jaku elitu, koja će svoju širu masu dovoditi Kristu. Bitni je tu uvjet, da se ta elita ne trga iz njenoga naravnoga okvira, nego da je se u njem i preko njega uzgaja i usavršuje za apostolat. O tome se danas više ne raspravlja, jer je iskustvo pokazalo korist i potrebu te metode, a svečano ju je odobrio i sv. Otac u enciklici *Quadragesimo anno*: »Da se opet dovedu Kristu razni slojevi ljudi, koji ga zanijekaše, pa je svega je potrebno, da se među njima samima uzgoje pomoćnici Crkve, koji razumiju njihov mentalitet, njihove težnje, koji im znadu govoriti srcu jezikom srdačne bratske ljubavi. Prvi apostoli, neposredni apostoli radnika bit će radnici, apostoli industrijskog i trgovačkog svijeta bit će industrijalci i trgovci...«²⁹

Takove specijalizovane organizacije u nekim će slučajevima moći da uđu u okvir župskoga uređaja KA, u drugima ne će. Seljačke će na pr. organizacije u nj ući bez ikakove poteškoće, radničke već teže, a neke u taj okvir uopće ne mogu da uđu. I to s dvostrukoga razloga: negdje poradi članova, a drugdje i poradi duhovnika. Organizacija na pr. liječnika, pravnikâ, profesorâ, inženjerâ, učitelja i t. d. ne može ni u samom gradu, a pogotovu ne u selu da se veže na okvir župe. Takove organizacije mogu da uspješno žive i rade samo onda, ako se okupe i uzgajaju prema svojem prirodnom, dakle staleškom vezu, a ne ako se umjetno odijepaju i pojedince među u — za njih neprirodni i uski — okvir župe. Izgubljeni među ostalima muževima ili ženama u župi ne će oni mnogo dobiti niti za vlastiti uzgoj, a niti će mnogo napraviti u apostolatu; ne će postići ono, što je glavno: ne će usijeti kršćanski duh u onu okolinu, u koju ih je Providnost postavila: liječnici da pokršćane medicinsku praksu, pravnici da pokršćane zakonodavstvo, profesori i učitelji — uzgoj, inženjeri i poduzetnici — radionicu.³⁰

Napomenusmo duhovnika. Jasno je naime, da takove organizacije zahtijevaju i specijalno formirane duhovnike. Napominje to i sv. Otac u enciklici *Quadragesimo anno*. Uspješno će moći da djeluje i da kršćanskim principima zadahnjuje konkretni život i rad liječnikâ samo duhovnik, kojemu nije tuđa sva moralna kompleksnost, što je zadaje suvremena medicina sa svojom fiziološkom i nadasve psiho-patološkom stranom; među profesorima i učiteljima duhovnik, kojemu su praktički ali i teorijski problemi moderne pedagogije otvorena knjiga; među pravnicima i ekonomima duhovnik, koji se iz bližega upoznao s pitanjima su-

²⁹ Opširnije smo taj predmet obradili u *Životu*, 1934., br. 6. i 7.

³⁰ *Mutatis mutandis* isto vrijedi svakako i za akademičare, a velikim dijelom i za đaštvo, za koje nije redoviti okvir župa nego đački milieu, u kojem živi i prema tome se u njemu i s obzirom na nj treba da uzgaja. Slično na pr. s drugim skupinama, koje predstavljaju organizam za se; na pr. željezničari, siužavke i t. d.

vremene sociologije i koji zna kakovih sve »kazusa« može da izazove na pr. burzovni i bankovni život. U većini slučajeva župnik već radi svoje i onako prevelike zaposlenosti ne će moći da se preda takovu specijalizovanu apostolatu, i stoga će ordinarij ie nužne kompetencije potražiti drugdje i povjeriti im dotične grane KA.³¹

Time bismo napomenuli barem sva glavnija pitanja, koja se postavljaju s obzirom na župski biljeg KA.³²

Jedno važno pismo sv. Oca.

Dne 2. rujna 1931. potpisan je sporazum između sv. Stolice i talijanske vlade i s tim riješen poznati sukob o KA. Prva točka veli: »KA jest po svojoj biti dijecezanska i neposredno ovisi o biskupima...« Ti su reci, koji po sebi ne donose nikakovu izmjenu, nego samo potvrđuju jednu od bitnih oznaka KA, bili u mnogim krajevima pa gdje god i u samoj Italiji krivo shvaćeni. Zaključivalo se iz toga, da se KA ima da zatvori u svaku biskupiju i u njoj potpuno neovisno radi i razvija bez obzira na cjelokupnu KA jednoga naroda. Da se tom krivom i opasnom shvaćanju stane na kraj, sv. je Otac upravo 28. kolovoza 1934. kardinalu Schusteru pismo, koje je tim značajnije, što je upravljeno crkvenom provincijalnom saboru. Donosimo u cijelosti dio, koji se odnosi na KA:

»Dopusti, dragi moj sine, i vi, časna braćo, da vam pred oči stavimo još jednu drugu snažnu pojavu, koja nam svojim neprestanim razvoikom svakim danom postaje sve to sretnijim zalogom budućnosti — KA.

I zasta, ako »lajicizam« predstavlja najpogubniju kugu naših vremena tim, što baca svijet u tamu tolikih bludnja i tolikih zala — koja bi poslije mogla biti opasnijima — to, da se izliječe tolika zla i učvrsti Crkva Katolička, netizmerno pomažu one pomoćne čete svjetovnjaka, koje se odsede svuda uz pomoć Božju novače, da promiču dobro katoličke stvari.

»Katoličku Akciju« možemo definirati suradnjom svjetovnjaka u hijerarhijskom apostolatu. Kao što to

³¹ Mi doduše još nemamo takovih organizacija — barem ne jačih. I stoga u tom pogledu imamo još mnogo toga da učinimo, ako nam je stalo, da imamo kakvog ozbiljnog utjecaja u javnom životu. Kad bismo ih imali, ne bi možda marksističko-masonska koalicija mogla da nam priređuje onakovih nezgrapnosti, kakove nam je inscenirala na banjalučkom i sličnim kongresima, ne bi mogla da ih onako jednostavno nameće javnosti jednoga katoličkog naroda.

³² Spomenulo se kojiput, da se sve svečanosti kat. organizacija iznadu kretati u tom župskom okviru. To ovisi o prilikama. Ako se priređuje kakova župska svečanost, jasno je, da će sve organizacije sudjelovati. Tim se nipošto ne ukida sloboda pojedinih društava KA — osobito ako nisu župski organizovana — da priređuju svoje zasebne svečanosti. Pogotovu tu autonomiju uživaju društva kao na pr. Treći Red, Kruničari, Kongregacije, koja u stanovitim prilikama po samoj odredbi hijerarhije ne idu pod kompetenciju župe. Uostalom taj problem »slave« nije nikakav ozbiljni problem, glavno je — rad.

sama njena narav zahtijeva, ona je podvrgnuta svetoj hijerarhiji, ona joj pomaže uzimajući njene iste oblike i prilagođujući se njenom ustrojstvu i ustanovama. Prema tome se KA, premda je ona župskog i biskupijskog značaja ne može smatrati skućenom na uske granice župa i biskupija. Ona je uistinu i po svojoj naravi i po svojoj svršenosti sasvim istovjetna po cijelom svijetu. No ipak njene su ustanove takove, da su na korist vjere prema prilikama i potrebama svakoga kraja obazirući se na značaj pojedinih naroda.

Da KA što sigurnije postigne taj cilj, ona se rauna po svojim vlastitim ustanovama, oslanja se na biskupe, a osobito na Rimskoga Prvosvećenika.

Zatista, kao što Vrhovni Svećenik po svojim organima vodi i upravlja cijelim kršćanskim životom, tako on to isto čini i preko KA, koja tako uspješno utječe na razne pojave kršćanskoga života.

Papa, vrhovni glavar KA, služi se osobama, koje uživaju njegova potpuno povjerenje, kao što se služi i biskupima. To su osobe valjano odobrene i opunomoćene i one doprinose svoju prosvijetljenu djelatnost na dobro KA.

Što se složnije postizava dobro cjeline, to je veća korist, što odatle crpi pojedini dijelovi, vi to dobro znate. Vaša će ljubav prema Crkvi nesamo postrojiti dobro proučene i miroljubive čete Krista Kralja, nego će i učiniti, da te čete budu uvijek sve to užim vezom povezane kako s vama tako i s osobama, koje smo Mi postavili u Središnjem Predsjedništvu.³³

Taj dokument jasno potvrđuje ono, što smo u prijašnjim odsjecima razvili iz same naravi Crkvine hijerarhije i iz naravi KA.

Katolička Akcija i redovi.

Što je s problemom redova? I čemu uopće govoriti o tom »problemu«? — Ni mi ne znamo čemu, jer ga na mjerodavnom mjestu — u papinski dokumentima o KA — nigdje ne nadosmo. No jer je »problem« postavljen, nastojat ćemo da ga kratko ali svestrano osvijetlimo.³⁴

³³ L'Assistente Ecclesiastico, ottobre 1934, str. 694 - 695.

³⁴ »Problem« ima svoju genezu u glavnom u tome, što su neki shvatili KA kao isključivo ili prvotno područje svjetovnoga klera. To je njihovo osobno shvaćanje, koje se sigurno ne podudara ni s dogmatskim osnovicama KA ni s papinskim direktivama o KA. — Krivo i nepravedno bi učinio našemu poštenom radničkom i revnom svjetovnom svećenstvu, tko bi njemu kao cjelini ili makar samo u znatnijem njegovom dijelu pripisao takovo neispravno shvaćanje. Ono i odviše dobro poznaje narav Crkve i narav KA, odviše mu je stalo do dobra duša, da bi to najbolje oruđe apostolata — KA — smatrao prilikom, da se sam apostolat slabi i umanjuje neplodnim diskusijama.

Mogu li redovnici biti članovima KA? — Ne mogu. Kao što ne mogu da budu ni svećenici ni biskupi ni sam sv. Otac — naprosto stoga, što je KA djelo svjetovnjaka. — Imaju li redovnici kakvog odnošaja s KA? — Imaju. I njihov je odnošaj prema KA upravo onakav kao i svih ostalih svećenika.³⁶ Pogledajmo to iz bližega.

Na dva načina može svećenik da suraduje u KA: kao svećenik i kao službeni duhovnik. Kao svećenik — otac duša — ima on da u dušama, koje su mu povjerene, ili koje su mu se povjerile, izgrađuje Krista. Kao službeni duhovnik — zastupa on hijerarhiju, koja ga je imenovala. Za prvu ga misliju redoviti delegira njegov svećenički red, za drugu se zahtijeva posebna delegacija hijerarhije, koju zastupa. KAKCiji potrebna su oba načina svećeničke djelatnosti: uzgoj kršćana i zastupstvo hijerarhije.

³⁶ Govorimo ovdje uglavnom o izuzetim redovnicima, jer se o njima najviše i pokreće pitanje. — Neizuzeti redovnici ionako idu pod jurisdikciju Ordinarija mjesto: oni iuris dioecesani sasvim, a oni iuris pontificii qua clerici (kan. 509.). — Redovnici »lajici« i redovnice također ne idu u KA, jer nisu *lajici simpliciter*. Dosta je pogledati Kodeks, koji osobe dijeli na tri vrste: klerike, redovnike i lajike, a kan. 592. i 614. sve redovnike bez razlike — dakle i lajike redovnike — u dužnostima i privilegijima izjednačuje s klericima, dakako in quantum sunt capaces. — Osim toga oni po općem erkvenom pravu i po vlastitim konstitucijama imaju već točno opredijeljeno i kodificirano mjesto u samom hijerarhijskom apostolatu, stoga i ne mogu da spadaju u lajičku KA. — No kakav je njihov odnošaj prema KA? Imamo ga naznačena u tri pisma prefekta Kongregacije za redovnike: dva je napisao kardinal Laurenti, a treće kardinal Lépicier. Redovnice, koje se bave poučavanjem — a razumije se i redovnici lajici kao na pr. Školska braća — svim će silama među svojim gojencima teorijski unapređivati poznavanje KA i praktički ih upućivati na njene organizacije. U tu će se svrhu priređivati posebni tečajevi za same redovnice, da one steknu što bolju teoretsku naobrazbu o KA. Nekima će se od njih dati i viša katehetska sprema — rekli bismo bar neka teološka izobrazba — da mogu što uspješnije djelovati »kao kršćanske uzgojiteljice omladine« (Lépicier). Istina redovnice ne mogu da budu ni voditeljice društava u tehničkom smislu (predsjednica i t. đ.), jer je KA organizacija lajika; ne mogu biti ni duhovni vođe, jer je to mjesto samo svećeničko; ne mogu, i po želji sv. Oca trebaju da budu inspiratorice KA u svojim zavodima. Konkretno će to biti kao na pr. u Kongregacijama, gdje redovnici može da bude povjerena sva briga za pojedine sekcije. — Tu pomoć KA sv. Otac očekuje i zahtijeva ne samo od onih redovnika i redovnica, koji se bave školom, nego *mutatis mutandis* i od svih drugih pače i od čiste kontemplativnih. Doslovce piše kard. Lépicier: »Ne tražimo samo pomoć od redovnica učiteljica, nego od svih bez razlike, pače i od kontemplativnih redovnica tražimo surhunarovnu pomoć njihovih molitava i njihovih žrtava.« *Par. Osservatore Romano*, 27. VI. 1930. Dva spomenuta pisma kard. Laurentija vidi: prvo od 1. III. 1930. u »Doc. Cath.«, svez. 23., stp. 380. drugo od 21. I. 1927., *ibid.* stp. 381.

Na prvi način sudjelovanja zvan je svaki svećenik, jer je KA stvar Crkve, jedan od tako bitnih dijelova suvremenog apostolata Crkve, da ona po riječi sv. Oca »tvori sastavni dio dušobrižničkog rada i kršćanskoga života.«³⁶ Stoga nijedan svećenik u svom dodiru s dušama ne može abstrahirati od KA, pače on mora gledati, da svoj apostolat oko lajka udesi tako, da ih upravi — dakako one, koji su za to sposobni — na KA, a one, koji su u KA, da što više osposobi za apostolat. Ako im je duhovni vođa, on će cijeli njihov nutarnji život uputiti u duhu KA.³⁷ Na taj će način KA biti uistinu sastavni dio i kršćanskoga života i osobito sastavni dio svećenikova apostolata. Što se toga rada tiče, na nj su, kako rekosmo, bez razlike pozvani svi svećenici, koji se bilo u kojem obliku bave pastoralnim radom. To je sv. Otac bezbroj puta ponovio i bez ikakvih distinkcija: jedina je tu delegacija sv. red, a taj je u svijju isti.³⁸

Drugi način svećeničkoga rada u KA jest duhovnička služba. Što se za nju zahtijeva? — Dvoje: Prvo valjani svećenički red i njegovo zakonito vršenje, drugo, zakonita delegacija, koju u KA, kako spomenusmo, daje trostruki forum: biskup za svoju dijecezu, episkopat za interdijecezanske organizme KA i konačno u svoj punini i neposredno — sv. Otac.

Kome će crkvena vlast povjeriti tu duhovničku službu, to zakonito zastupstvo hijerarhije? — Onome, kome ona hoće i koga bude u konkretnim prilikama — uzevši u obzir narav pojedine organizacije, kompetenciju, koja se za nju zahtijeva — smatrala najpodesnijim, da tu službu vrši. Bit će to u jednom slučaju možda kanonik, u drugom župnik, u trećem kateheta ili profesor, sad opet kapelan, tu franjevac, tamo dominikovac, tu isusovac, tamo salezijanac — onaj, koga hijerarhija bude imenovala.

Tako to slijedi iz prirode crkvene hijerarhije, iz naravi KA. Tako je to u teoriji, a tako je i u praksi. I u tome živa Crkva daje najbolje svjedočanstvo. Nabacimo samo neke primjere: u Belgiji je glavni duhovnik omladinskoga dijela KA vanjski svećenik Mgr.

³⁶ Pismo kardinalu Bertram.

³⁷ Usput napominjemo, da duhovnik jednoga društva KA ne znači nužno i duhovni vođa pojedinih članova društva. Često će on to i biti, često i ne. U stanovitim slučajevima pače je dobro da ne bude. Tu treba prije svega isticati široku slobodu tako, da duhovno vodstvo bude što spontanije i prema tome korisnije.

³⁸ a) Svišeno je spominjati, da redovnici za taj opći pastoralni rad ne trebaju nikakove naročite delegacije, jer po kan. 497,2., tim što imaju kanonski ustanovljenu kuću, ipso facto mogu se baviti radom oko duša — sacra ministeria peragendi. — b) Ne govorimo tu o kontemplativnim redovima, kojima odobrene redovničke ustanove brane svaku pastvu; niti o onima, kojima je ta pastva zakonito zabranjena radi kazne ili drugih razloga: suspensi, interdicti etc.

Piccard, u Francuskoj je to isto mjesto cjelokupni episkopat povjerio isusovcu o. Lalande-u, u Belgiji glavni duhovnik radničke omladine jest kanonik Cardyn, a seljačku omladinu nadahnjuje isusovac Foucart, u Francuskoj se na duhovničkim mjestima središnjice pojedinih omladinskih ogranaaka bratski izmjenjuju vanjski svećenici i redovnici: kod dačke, seljačke i neovisne omladine duhovnici su redovnici (isusovci), kod radničke i mornarske omladine vanjski svećenici. Još je veća šarolikost u pojedinim mjesnim društvima: u nekima je duhovnik vanjski svećenik, u drugim dominikovac, u trećima franjevac itd.

Odgovorimo još na »glavnu« objekciju, što se tom prilikom pokreće. Da je ni čem ne oslabimo, dajmo joj njen »najoštriji« oblik.

Duhovnik KA jest službeni zastupnik hijerarhije. Takovim može da bude samo onaj, koji se nalazi pod vlašću hijerarhije, no redovnici se nalaze izvan hijerarhije (barem biskupijske), ergo: redovnici ne mogu da budu službeni zastupnici te hijerarhije. — Iz dosada rečenoga odgovor je na tu poteškoću jasan.

Prvo, valja primijetiti, da duhovnik KA nije isključivo ni u prvom redu zastupnik samo biskupijske hijerarhije. On je u isto vrijeme — in indiviso — zastupnik papinske hijerarhije, kojoj je biskupska podčinjena. Slijedi to iz neposredne vlasti sv. Oca na cijelu Crkvu i na cijelu KA, o kojoj smo govorili. Prema tome incapax zastupstva — ukoliko o tome može ovdje biti govora — bio bi onaj, koji bi se nalazio izvan svake hijerarhije, a redovnici tim, što su direktno pod papinskom jurisdikcijom, nisu simpliciter izvan hijerarhije. Oni se nalaze pod vrhovnom hijerarhijom, u koju je konačno i biskupijska uklopljena tako, da oni ni biskupijskoj hijerarhiji nisu simpliciter stranaci, iako joj nisu podčinjeni. Stoga između njih i dijeceza postoji s obzirom na hijerarhiju mutarnja ontološka srodnost unatoč vanjskoj juridičkoj samostalnosti.

Drugo, uopće se ni po kakvom juridičkom principu ne zahtijeva, da onaj, koji od koga prima kakvu delegaciju, mandat ili službu, bude radi toga u svemu njegov neposredni podložnik. Stoga biskup ne samo može, kako kanon izričito i preporuča, da se služi ministerijem izuzetih redovnika, nego na pr. može da im povjeri i jednu kateksohen biskupijsku stvar — kaošto je to malo ili veliko biskupijsko sjemenište. Tako to mnogi biskupi učinise i čine, a da ih radi toga nitko ne može da obijedi ni glede sjene kakove juridičke ili pastoralne nepravilnosti: tim manje, što je sam sv. Otac Pijo XI. lično zahtijevao od vrhovne uprave nekih izuzetih redova (in casu isusovaca), da preuzmu upravu nekih dijecezanskih sjemeništa, među inim — i u Italiji.

Treće, takove delegacije zahtijevaju i donose sa sobom samo to, da je dotični zastupnik hijerarhije u okviru svoje delegacije odgovoran onome, koji ga je delegirao. Dakle u slučaju KA redovnik-duhovnik u svemu, što

se tiče njegove službe duhovnika, ovisit će izravno o biskupu ili episkopatu, a inače kao redovnik ostaje u svemu pod jurisdikcijom svog redovničkog starijše.

Još bi jedna stvar mogla zadavati nekom poteškoće. To su vjerska udruženja, što ih po dopuštenju i po mnogim preporukama sv. Stolice — dakle vrhovne hijerarhije — osnivaju i vode razni redovi: Treći Red otaca franjevac, Kruničari otaca dominikovaca, Marijine Kongregacije i Apostolat molitve otaca isusovaca i druga.

Mnoge će nejasnoće biti odstranjene, ako se tu drže na umu tri stvari: prvo, ta udruženja prema pismu kardinala Pacellija predsjedništvu talijanske KA i ponovljenim izjavama sv. Oca, ne idu u »službenu« (riječ je sv. Oca u pismu argentinskom episkopatu) KA. — Drugo, bilo bi posve krivo i protivno duhu Crkve i izričitim izjavama sv. Oca, smatrati radi toga ta društva podcijenjenima. Sv. Otac često ističe njihovu veliku važnost, zaslugu i vrijednost za samu KA, osobito tim, što će ona uzgajati duboki kršćanski život u svojim članovima i tako najviše pomoći samoj KA.³⁹ — Treće, konkretni odnošaji tih društava i KA nisu a priori ni definitivno riješeni, nego se imaju udešavati prema mjesnim prilikama, sporazumom biskupa i onih, kojima su ta društva povjerena.⁴⁰ Sv. Otac to izrično veli: »Čestitam vam, časna braćo, što se pomazete tim vrlo zaslužnim ustanovama (vjerskim društvima) na korist KA. Vi ćete tu svrhu postići to lakše, ako se budete njima služili — kako se tome nadamo — također za KA određivši prikladno oblike suradnje tako, da ta udruženja za-

³⁹ Vidi među ostalim i pismo argentinskom i kolumbijskom episkopatu.

⁴⁰ Tako su mali euharistijski križari u Francuskoj proglašeni — prema riječi papinoj vođama Apostolata molitve 26. II. 1933. — »pučkom školom KA«. Mnogo je francuskih biskupa odredilo, da se organizacija KA kod djece provede u okviru Malih Križara — Croisade Eucharistique. Tako među ostalima Msgr. Dutoit, biskup Arrasa, u svojoj pastirskoj poslanici od 19. IV. 1934. ističe »svoju veliku skrb, da djecu na temelju njihove potvrde unovači u KA upotrebivši u tu svrhu okvire i metode Euharistijskoga Križarstva«. Por. *La Croisade eucharistique des enfants et l'Action Catholique — Documents Pontificaux et épiscopaux*, Apostolat de la Prière, Toulouse. — Svu potrebnu dokumentaciju o tom pitanju ljubezno mi je poslalo narodno Vodstvo francuskog Apostolata molitve. I tom zgodom srdačna hvala!

O odnošaju KA i Kongregacija napisao je zanimljiv članak moj subrat i kolega o. Lellote u *Nouvelle Revue Théologique*, novembre 1934, 965 ss. — Pisac ima najviše pred očima belgijske prilike. Razumije se, da se neka pitanja u drugim zemljama drukčije postavljaju: na pr. u Austriji i Sjedinjenim Državama, gdje se Kongregacije u mnogome razlikuju od onih u Belgiji.

državši vlastitu svrhu i svoju posebnu organizaciju uspješno pridonose uspjehu KA.⁴¹

Tako bi dakle izgledao cijeli »problem« redovnika i njihova odnošaja prema KA. Što bi u svemu tome imalo da radi ono »otimanje« lajika po župama, koje se po gdjegdje u vezi s tim pitanjem spominjalo? — Priznajemo, da toga ni teorijski ni praktički ne razumijemo. Teorijski ne shvaćamo iz navedenih teoloških i kanonskih razloga; a promatrajući konkretno naše prilike — ni praktički toga ne razumijemo. Na selima o tome sigurno ne može biti govora, jer ondje su redovnici ili župnici ili dolaze onamo, da održe misije, predavanja i slično. — U gradovima? — U većini naših gradova može biti govora samo o nestašici i svećenika i redovnika. Veći broj redovničkih obitelji nalazi se jedino u Zagrebu — no i tu bi ih stalo još dvadeset i svaka bi bila zatrpána poslom. Ili može li biti govora o nekom »otimanju« lajika, župa što su na pr. oci salezijanci unijeli zaboravljenoga Krista u zapuštenu Kustošiju? Ili što su oci dominikovci vjerski zanemarenu maksimirsku četvrt okupili oko zvonika, onu, koja se prije njihova dolaska mogla da okuplja samo oko nogometnoga igrališta i gostionica? Ili što su isusovci udaljenim stanovnicima Rebra, Jordanovca i ostalog sjevero-istočnoga predgrađa omogućili, da se okrijepe Euharistijom, okupe u kat. društvima? — Ili se pri tome možda imaju na pameti vjerska društva, što ih navedeni redovi vode? No zar nisu ta vjerska udruženja (Treći Red, Kongregacije, Kruničari i t. d.) odobrena od najviše crkvene hijerarhije, odobrena i preporučena kao dragocjeni pomoćnici KA, gdje će članovi KA, a pogotovu njeni vođe crpsti duboki vjerski život, gdje će se upućivati u apostolat? — Raširimo svoja srca, budimo široki kao Crkva i nemojmo KA smatrati kočnicom apostolata, jer ona to nije. Ona je revniteljica apostolata, koja zahtijeva, da se sve, sve katoličke tetive napnu, i stoga ih nemojmo paralizovati nepotrebnim »problemima«.

Apostolat.

Apostolat KA jest apostolat Crkve — njegov je dakle cilj svrhunaravni. Sv. je Otac to više puta istaknuo u velikim sintetičkim prikazima KA.⁴² Iz tog slijede u glavnom dva praktična zaključka: KA jest nepolitička, ona ne može da preuzimlje odgovornost za čisto socijalno-ekonomske organizacije.

⁴¹ U pismu argentinskom episkopatu.

⁴² Među ostalim dokumentima naročito se ta pitanja obrađuju u listu kard. Bertramu, Seguri, argentinskom i kolumbijskom episkopatu te lisabonskom Patrijarhi. Značajno je pismo i nadb. Kordaču.

Obje su točke sada tako jasno precizirane u zadnjim dokumentima sv. Stolice, da o njima ne može više biti nikakove sumnje. Bit ćemo vrlo kratki, naznačivši samo konkretne zaključke.

Prvo, KA ne može da bude istovjetna ni s kojom strankom, pa ni s onom, koju osnivaju katolici. (Sv. Stolica nikad ne zove koju stranku katoličkom).

Drugo, to ne znači, da se članovi KA kao pojedinci ne mogu baviti politikom i upisati se u koju god stranku hoće, samo ako »ove po svome programu i po svojoj stvarnoj orijentaciji daju nužno jamstvo da će čuvati prava Božja i prava savjesti.«⁴³ Nasuprot, KA, koja kao takova ostaje izvan svake politike, osposobit će svojim dubokim uzgojem ljude najbolje za zdravu i zrelu političku djelatnost, jer zdrava politička djelatnost — dakako tamo, gdje je ona moguća — odgovara dužnosti socijalne ljubavi, budući da svaki građanin mora pridonijeti, koliko može, zajedničkom dobru vlastitoga naroda. I kad je to sudjelovanje probahnuto kršćanskim načelima, iz njega slijede mnoga dobra ne samo za socijalni život, nego isto tako i za vjerski.«⁴⁴

Treće, rijetko će se dogoditi, ako će se uopće dogoditi, da svi katolici jednoga naroda budu u savjesti dužni stupiti u jednu stranku, pa makar ona bila većinom sastavljena od katolika. Nešto približno može se dogoditi samo u onim vrlo rijetkim zemljama, gdje je politička opredijeljenost identična s nazorom na svijet. Nama je kao takova poznata jedino Belgija. Tu su tri kulturna i politička tabora sasvim opredijeljena: marksistički, liberalni i katolički. No i tu ne postoji jedna stranka katolika u strogom smislu riječi. U katolika su dvije velike grupe: grupa konzervativaca (industrijalci, poduzetnici itd.) i grupa kršćanskih demokrata. U novije se vrijeme javljaju snažni pokreti mladih, od kojih neki prijanjaju uz fašistički državni uređaj. Kad je riječ o vjerskim interesima: školstvu itd. svi čine jedinstven blok; inače je na pr. između konzervativaca i kršćanskih demokrata silna razlika osobito s obzirom na socijalno pitanje, tako da se demokrati ne žacaju toga radi prisiliti svoje katoličke konzervativce na demisije, kad drže, da to pravedni socijalni zahtjevi traže. Konzervativci su uvijek sporiji u čitanju, a pogotovu u primjenjivanju socijalnih enciklika.

U suvremenoj Španiji također ne postoji jedinstvena stranka katolika. Istina, najjača je grupa Gil Roblesa, no katolici jednako slobodno mogu da se pridruže fašističkom pokretu mladog Primo de Rivere, agrarcima ili neobrativim monarhistima.

Razlog slobodi, što je Crkva u tom pogledu svojoj djeci daje, jest taj, što Crkva nije ustanova, kojoj je direktno povjerenjena vremenita organizacija društva i što u konkret-

⁴³ U pismu lisabonskom kardinalu.

⁴⁴ Sv. Otac. *ibid.*

nom životu mnogi politički i socijalni problemi mogu dobiti razna rješenja, koja su sva jednako u skladu s načelima kršćanstva. Stoga Crkva prepušta svojim sinovima slobodu, da se sami opredijele za demokratski, za korporativni, za fašistički ili koji drugi državni uređaj, za konstitucijsku monarhiju ili za republiku. Po sebi njoj je to svejedno, samo neka se u svima tim raznim oblicima pazi na velike kršćanske interese — vjere i duša.

S istih razloga KA je s jedne strane neovisna a s druge simpatična i prema socijalno-ekonomskim organizacijama katolika (na pr. sindikatima). Ovi doduše imaju svoga duhovnika, koji je kao moralni savjetnik i pazi, da sve bude u duhu kršćanskih načela, no on nije zastupnik hijerarhije u onom smislu, kao što je u KA, jer ta udruženja nisu pod izravnom odgovornošću hijerarhije.⁴⁵

Jedinstvo ili unifikacija?

Spomenusmo već sve glavnije momente KA, u kojima treba pomno lučiti bitno od nebitnoga. Ta je distinkcija od presudne važnosti, kad se radi o općoj organizacijskoj strukturi KA.

Neki KA smatraju prije svega i isključivo — novom, zasebnom i jedinstvenom organizacijom, dok je ona nasuproti prije svega po svojoj biti — organizam, vitalni princip, koji po svojoj naravi okuplja sve udove u jednu organsku cjelinu, ne škodeći pri tome nimalo njihovoj individualnosti udova.

Jest, KA je po svojoj biti koordinacija, zajednički organizam svih katoličkih snaga i okupljanje u jednu organsku povezanost, a o prilikama ovisi, hoće li ona u nekim krajevima poprimiti oblik i jedne jedinstvene organizacije. To više ne ide u njenu bit.

Ta je osnovna istina o KA tako jasno izražena u autentičkim dokumentima, da o njoj ne može biti sjene ikakove sumnje.

Već u prvoj svojoj enciklici Pijo XI. nazivlje KA »skupom organizacijâ, programâ i udruženja«. Slično on u Motu proprio l'Anno santo od 4. XI. 1925. govori o raznim »organizacijama« i njihovoj nutarnjoj »organ-

⁴⁵ Što se tiče svećenika i aktivne političke djelatnosti, nju sv. Stolica nije nikad preporučivala. Jasan je o tom napatuk sv. Stolice od 10. II. 1924. i odgovor kongregacije de Conciliis od 15. III. 1927. Ovaj izrično veli, da ordinarij ima pravo zabraniti političku djelatnost svećenika, koja nije u skladu s uputama sv. Stolice, a one svećenike, koji se i »iza opomene ne bi popravili, može kazniti prema njihovoj pogrešci, u smislu svetih kanona«. — Život je uostalom gotovo svuda to pitanje riješio, i danas je svećenička politička djelatnost postala izuzetkom, koji još postoji samo u nekim zemljama: time je svećenički ugled, interes Crkve i duša sigurno samo — dobio.

skoj koordinaciji. Sv. Otac se često vraća na temu, kako KA ne znači unifikaciju, kako ona poštiva nužnu autonomiju organizacija i kako se ona u svojim nebitnim dijelovima svuda prilagođuje prilikama. Od mnogih navest ćemo samo najznačajnije dokumente.

O nužnoj adaptaciji KA prema prilikama i krajevima veli sv. Otac jednoj grupi argentinskih svećenika, koji su došli da prouče talijansku KA: »Nije nužno da se kopira, dosta je nasljedovati prilagođujući se potrebama svakoga kraja, kao što kaže pjesnik: *Non omnis fert omnia tellus.*« Na koncu ih sv. Otac potiče, »da postupaju polako, da ne žele svega napraviti odjedamput, jer treba ponajprije dobro probati ljude, dati im dobar uzgoj, a zatim postupati razborito, strpljivo, ustrajno, radeći i mnogo radeći.«⁴⁶

U alokuciji hodočasniciima radne Francuske sv. Otac izrično luči: »U životu svake dobre inicijative potreban je sklad, uređena suradnja, no s druge strane valja sačuvati opstanak tih raznih inicijativa. Sjediniti, a da se ne unificira (*unir sans unifier*), rasporediti, a da se ne apsorbira (*coordonner sans absorber*), sabrati, a da se ne pomiješa (*grouper sans confondre*): to je ono, što treba da svaki hoće, i to ste vi tako jasno razumjeli.«⁴⁷

Istu misao ponavlja sv. Otac predstavnicima francuske KA u svibnju 1932.: »Vidjesmo ... sve te razne djelatnosti, koje su u svojim raznim oblicima tako zaslužne postale za KA, i koje su dokazale, da KA ne će da nadomješta, ni da apsorbira, ni da unificira, već da želi ujediniti (*unir*), rasporediti i svakoj živoj organizaciji donijeti prednost drugih, u skladu, u koheziji i u ljubavi. — *L'Action Catholique* ne *voullait ni remplacer, ni absorber, ni unifier, mais unir, coordonner, porter à chaque oeuvre vivante l'avantage des autres, dans l'harmonie, dans la cohésion et dans l'amour.*«⁴⁸

Koordinaciju ističe sv. Otac i u svom nedavnom govoru ženskoj Omladini talijanske KA od 22. VII. 1934.: »non si tratta, ripeteva, di unificare, ma bensì di coordinare, unire.«⁴⁹ — O istom predmetu poredi vrlo izrađeno i sažeto predavanje Msgra Pizzarda francuskom sjemeništu u Rimu, dne 8. XII. 1930.⁴⁹ Vrlo jasni *Petit catéchisme de l'Ac-*

⁴⁶ *Osservatore Romano*, 8. III. 1930.

⁴⁷ *Documentation Catholique*, svez. 28, stp. 398 ss.

⁴⁸ *Ibid.*, svez. 27, stp. 1433 ss.

⁴⁹ Por. *L'Assistente Ecclesiastico*, settembre 1934, str. 618. Vidi u istom broju članak Mgr. Civardija, str. 597 ss.

⁴⁹ *La Vie Catholique*, 13. XII. 1930.

tion Catholique Msgr R. Fontenelle (Paris, Bonne Presse) veli na str. 26.: »Koordinacija ne znači apsorpciju. KA, puštajući svakoj organizaciji svoju relativnu autonomiju, sjedinjuje i koordinira, a da pri tom ne miješa. Riječju, ona ostvaruje jedinstvo u različitosti.«⁵⁰

I stoga je jasan odgovor na pitanje: jedinstvo ili unifikacija?

KA svuda traži mnogo tankočutnosti, mnogo razboritosti, mnogo strpljivosti, da se konkretno i vjerno provede; svuda ona zahtijeva muževne požrtvovnosti, prokušane ljubavi i upornoga rada, da se razvije. Znak je to samo, da joj je dodijeljeno vanredno poslanje: sve su velike stvari osudene da se izbliza upoznaju s vatrom suprotnosti.

I naša će hrvatska KA živjeti. Živjet će, jer to želi naš prečasní episkopat, napose preuzv. gosp. nadb. zagrebački, jer sv. Otac hoće da ona živi, jer Krist hoće da ona živi — Deus lo vult. A mi međutim na tom vjerno radimo »sa svom poniznošću i krotkošću, sa strpljivošću, podnoseći jedan drugoga u ljubavi, ... govoreći istinu svaki sa svojim bližnjim, jer smo udovi jedan drugomu: — quoniam sumus invicem membra.«⁵²

Stj. Tomislav Poglajen D. I.

⁵⁰ Taj »Katekizam« ima poluslužbeni značaj: uvod mu je napisao sam Msgr. Pizzardo, vrhovni duhovnik talij. KA.

O adaptaciji izričito govori sv. Otac u prvom sintetiškom pismu o KA »Quae nobis« kard. Bertramu: »Facile, ceteroquin, intellectu est Actionem Catholicam, quod ad usum spectat, variam fore pro diversitate aetatis et sexus pro varia temporum locorumque condicione . . .« A o. Vermeersch komentirajući to pismo o tom dodaje: »Existencia concreta (A. C): adaptata ad diversa personarum et rerum adiuncta, est proinde varia in eius exteriori figura seu structura, in eius modo agendi, in eius proximis intentis«. — *Por. Periodica de re Morali, Canonica et Liturgica*, dec. 1928, str. 237.

⁵¹ Efež., IV, 2, 25.